

Niwolumab (Opdivo®)

Niwolumab to lek immunoterapeutyczny. Lek ten jest stosowany w leczeniu wielu różnych rodzajów nowotworów.

Czym jest niwolumab (Opdivo®)?

Niwolumab (Opdivo®) wykorzystywany jest do leczenia następujących chorób:

- czerniak,
- niedrobnokomórkowy rak płuc,
- rak nerki,
- chłoniak Hodgkina o postaci klasycznej,
- rak przełyku,
- niektóre raki głowy i szyi,
- mezotelioma (międzybłoniak).

Niekiedy lek ten może być także stosowany w leczeniu innych nowotworów. Podane tutaj informacje najlepiej czytać w połączeniu z naszymi ogólnymi informacjami o rodzaju nowotworu, na który cierpi dana osoba.

Niwolumab to lek immunoterapeutyczny. Nazywa się go także inhibitorem punktów kontrolnych. Zanim pacjent wyrazi zgodę na leczenie, lekarz ma obowiązek poinformować go o tym leczeniu i możliwych skutkach ubocznych.

Jak podawany jest niwolumab

Niwolumab podaje się w trybie ambulatoryjnym. Niwolumab można podawać samodzielnie lub z innymi lekami przeciwnowotworowymi.

Podczas leczenia zazwyczaj odbywają się wizyty u onkologa, pielęgniarki specjalisty i farmaceuty specjalisty. W niniejszej broszurze osoby te nazywamy odpowiednio: lekarzem, pielęgniarką lub farmaceutą.

Przed dniem lub w dniu podania leku pielęgniarka lub pracownik laboratorium może pobrać od pacjenta próbkę krwi.

Przed rozpoczęciem leczenia pacjent zostaje zbadany przez lekarza lub pielęgniarkę. Przeprowadza się rozmowę z pacjentem na temat wyników badania krwi oraz jego samopoczucia. Jeśli wyniki badania krwi są prawidłowe, farmaceuta przygotowuje lek.

Niwolumab podaje się w formie kroplówki (wlewu dożylnego). Trwa to 30 minut lub godzinę, w zależności od dawki.

Przebieg leczenia

Niwolumab przyjmuje się co 2 lub 4 tygodnie. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta omawia z pacjentem plan leczenia.

Skutki uboczne

Opisujemy tutaj główne skutki uboczne leczenia. Przedstawiamy także niektóre inne możliwe skutki uboczne.

U danego pacjenta mogą wystąpić niektóre z opisanych tutaj skutków ubocznych, jednak mało prawdopodobne jest, że wystąpią u niego one wszystkie. Jeśli dana osoba przyjmuje także inne leki przeciwnowotworowe, może odczuwać skutki uboczne, które nie zostały tutaj omówione. O zaobserwowanych skutkach ubocznych należy zawsze poinformować lekarza, pielęgniarkę lub farmaceutę.

Lekarz może przepisać leki, które pomogą ograniczyć niektóre ze skutków ubocznych. Należy przyjmować leki ściśle według zaleceń pielęgniarki lub farmaceuty. Dzięki temu jest bardziej prawdopodobne, że będą skuteczne. Informacji na temat łagodzenia skutków ubocznych udziela pielęgniarka. Większość skutków ubocznych zaczyna ustępować po zakończeniu leczenia.

Poważne lub później występujące skutki uboczne

Niektóre metody leczenia nowotworów mogą mieć poważne skutki uboczne. W rzadkich przypadkach mogą one stanowić zagrożenie dla życia. Lekarz lub pielęgniarka może wyjaśnić ryzyko wystąpienia takich skutków ubocznych u danej osoby.

Opisane tutaj leczenie może mieć skutki uboczne, które wystąpią po jakimś czasie. Mogą ujawnić się kilka tygodni, miesięcy czy nawet ponad rok po zakończeniu leczenia.

W razie wystąpienia jakichkolwiek objawów lub skutków ubocznych podczas leczenia lub po jego zakończeniu należy natychmiast skontaktować się z lekarzem lub szpitalem. Skutki uboczne mogą mieć poważne konsekwencje, jeśli nie będą leczone.

Karta ostrzegawcza pacjenta

Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta da pacjentowi kartę z informacjami o jego leczeniu. Ważne jest, aby podczas leczenia i po jego zakończeniu zawsze mieć tę kartę przy sobie. Należy okazać ją każdemu lekarzowi lub innemu pracownikowi opieki zdrowotnej, z którym ma się do czynienia.

Kontakt ze szpitalem

Pielęgniarka przekaże numery telefonów do szpitala. Jeśli pacjent poczuje się źle lub będzie potrzebować porady, może zadzwonić pod podane numery o dowolnej porze dnia lub nocy. Należy zapisać te numery w telefonie lub trzymać je w bezpiecznym miejscu.

Czasami skutki uboczne mogą stać się poważne bardzo szybko. W przypadku pojawienia się nowych objawów lub skutków ubocznych należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem.

Więcej informacji

Nie możemy wymienić wszystkich możliwych skutków ubocznych tego leczenia. Istnieją pewne rzadko występujące skutki uboczne, które nie zostały tutaj przedstawione. Szczegółowe informacje można znaleźć w elektronicznym Kompendium leków (eMC).

Skutki uboczne występujące podczas leczenia

Niektóre osoby mogą doświadczać skutków ubocznych w trakcie opisanego tutaj leczenia lub krótko po jego zakończeniu.

Reakcja alergiczna

Niektórzy pacjenci wykazują w trakcie leczenia reakcję alergiczną na opisane tutaj leki. Niektóre z możliwych objawów reakcji alergicznej:

- uczucie gorąca lub rozpalenie widoczne na twarzy,
- dreszcze,
- świąd,
- wysypka na skórze,
- zawroty głowy,
- ból głowy,
- uczucie duszności lub świszczący oddech,
- obrzęk twarzy lub ust,
- ból pleców, brzucha lub w klatce piersiowej.

W trakcie leczenia pielęgniarka kontroluje stan pacjenta pod kątem ewentualnych oznak reakcji alergicznej. Jeśli pacjent poczuje się źle lub wystąpi u niego którykolwiek z powyższych objawów, powinien niezwłocznie poinformować o tym pielęgniarkę. W przypadku potwierdzenia reakcji alergicznej pacjent zostanie szybko poddany leczeniu.

Czasami reakcja występuje kilka godzin po zabiegu. W razie wystąpienia powyższych objawów lub złego samopoczucia po przyjeździe do domu pacjent powinien natychmiast skontaktować się ze szpitalem.

Główne skutki uboczne

Niektóre z opisanych tutaj skutków ubocznych występują rzadko. Ważne jest jednak, aby o nich wiedzieć. Mogą one stać się poważne, jeśli pacjent spróbuje leczyć się sam. W każdym przypadku wystąpienia opisanych tutaj skutków ubocznych podczas leczenia lub po jego zakończeniu należy natychmiast skontaktować się z lekarzem lub szpitalem.

Wpływ na płuca

Opisane tu leczenie może powodować zmiany w płucach. W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu którejkolwiek z poniższych zmian należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem:

- duszności,
- kaszel,
- świszczący oddech,
- gorączka wynosząca ponad 37,5°C (99,5°F).

Jeśli wcześniej istniejące problemy z oddychaniem nasiliły się, również należy poinformować o tym lekarza. Pacjent może zostać skierowany na badania w celu sprawdzenia funkcjonowania jego płuc. W takiej sytuacji pacjent może być zmuszony przyjmować sterydy lub inne leki.

Wpływ na wątrobę

Opisane tu leczenie może wpłynąć na funkcjonowanie wątroby. Krew pacjenta będzie regularnie poddawana badaniom w celu kontroli tego aspektu. Jeśli badania krwi wykażą zmiany w funkcjonowaniu wątroby, lekarz może przepisać pacjentowi sterydy.

Czasami zmiany dotyczące wątroby mogą być poważne. W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregoś z poniższych objawów należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem:

- zażółcenie skóry lub oczu,
- duża senność,
- ciemny mocz,
- niewyjaśnione sinienie lub krwawienie,
- utrata apetytu.

Do momentu regeneracji wątroby pacjent może otrzymywać sterydy lub inne leki oraz być monitorowany.

Biegunka lub bóle brzucha

Pacjent może mieć biegunkę lub bóle brzucha.

W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregokolwiek z poniższych objawów należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem:

- oddawanie stolca częściej niż 4 razy dziennie,
- budzenie się w nocy w celu oddania stolca,
- ból brzucha,
- wymioty,
- krew lub śluz w stolcu,
- gorączka wynosząca ponad 37,5°C (99,5°F).

Niekiedy trzeba udać się do szpitala w celu otrzymania płynów w postaci kroplówki (wlewu) lub poddania się innemu leczeniu, np. przyjęcia sterydów.

Opuchnięta trzustka (zapalenie trzustki)

Opisane tutaj leczenie może doprowadzić do opuchnięcia (zapalenia) trzustki. W razie pojawienia się ostrego bólu w górnej części brzucha, nudności i wymiotów należy natychmiast zgłosić je lekarzowi.

Wpływ na nerki

Opisane tutaj leczenie może wpłynąć na funkcjonowanie nerek. Nie jest to często występujący skutek, ale może mieć poważne konsekwencje, jeśli nie będzie leczony. Aby sprawdzić, czy nerki funkcjonują prawidłowo, regularnie przeprowadza się badania krwi. Jeśli badania krwi wykazą zmiany w funkcjonowaniu nerek, lekarz może przepisać pacjentowi sterydy lub inne leki.

W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregokolwiek z poniższych objawów należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem:

- nieoddawanie moczu w ogóle,
- oddawanie bardzo małych ilości moczu.

Podwyższony poziom cukru we krwi

Opisane tutaj leczenie może podnosić poziom cukru we krwi. Krew pacjenta będzie regularnie poddawana badaniom w celu kontroli tego aspektu. Objawy podwyższonego poziomu cukru we krwi to:

- pragnienie,
- potrzeba częstszego oddawania moczu,
- uczucie zmęczenia.

W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregokolwiek z powyższych objawów należy natychmiast poinformować o nich lekarza.

Jeśli pacjent ma cukrzycę, poziom cukru w jego krwi może być wyższy niż zazwyczaj. Lekarz omówi z pacjentem odpowiedni sposób postępowania.

Zmiany hormonalne

Opisane tutaj leczenie może wpłynąć na wytwarzanie hormonów przez organizm. Hormony kontrolują wiele różnych procesów zachodzących w organizmie. Aby sprawdzać poziom niektórych hormonów, pacjent będzie poddawany regularnym badaniom krwi. Lekarz może przepisać pacjentowi leki kontrolujące poziom hormonów oraz zmniejszające ryzyko wystąpienia skutków ubocznych takich jak:

- wzmożone pocenie się,
- przyrost lub utrata wagi,
- zawroty głowy lub omdlenia,
- wzmożone uczucie głodu lub pragnienia,
- utrata popędu seksualnego,
- częstsze niż zazwyczaj oddawanie moczu,
- bóle głowy, które nie ustępują.

W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregokolwiek z tych objawów należy natychmiast poinformować o nich lekarza.

Zmiany skórne

Opisane tutaj leczenie może powodować zmiany skórne, takie jak:

- wysypka,
- świąd,
- pojawienie się białych lub jaśniejszych plam na skórze.

Jeśli pacjent przebywa na słońcu, powinien stosować krem przeciwsłoneczny z wysokim filtrem (co najmniej SPF 30), aby chronić skórę. Należy zawsze niezwłocznie poinformować lekarza lub pielęgniarkę o zauważeniu jakichkolwiek zmian skórnych podczas leczenia lub po jego zakończeniu. W takim przypadku pacjent może być zmuszony używać kremów albo przyjmować sterydy lub inne leki. Lekarz może przerwać leczenie do czasu poprawy stanu skóry.

W rzadkich przypadkach występują zdecydowanie poważniejsze zmiany skórne. Może pojawić się wysypka, następnie pęcherze, a później skóra może się łuszczyć. Pacjent może też czuć się źle i mieć objawy grypopodobne, takie jak wysoka temperatura i ból stawów. Należy natychmiast skontaktować się z lekarzem lub szpitalem, jeśli wystąpią którekolwiek z tych objawów.

Ból mięśni i stawów

Opisane tutaj leczenie może wywoływać ból lub osłabienie mięśni, a także sztywność, ból lub obrzęk stawów. W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregokolwiek z poniższych objawów należy natychmiast skontaktować się z lekarzem:

- ból, który nie występował wcześniej,
- sztywność stawu, która nie występowała wcześniej,
- opuchnięte lub zaczerwienione stawy.

Pacjent może otrzymać sterydy lub inne leki, np. przeciwbólowe.

Wpływ na funkcjonowanie serca

Leczenie to może wpływać na pracę serca. Nie jest to częste, ale może mieć poważne skutki. Pacjent może zostać poddany badaniom w celu sprawdzenia funkcjonowania jego serca. Mogą być one wykonywane przed leczeniem, w jego trakcie i po nim.

W przypadku wystąpienia któregokolwiek z poniższych objawów w trakcie leczenia lub po jego zakończeniu należy niezwłocznie skontaktować się z lekarzem pod całodobowym numerem podanym przez szpital:

- ból lub ucisk w klatce piersiowej,
- duszności,
- zawroty głowy,
- zmiany rytmu serca.

Objawy te mogą być także wynikiem innych chorób, ale ważne jest, aby zgłosić się na badanie do lekarza. Jeśli nie można połączyć się z lekarzem, należy zadzwonić pod numer **111**, pod którym można uzyskać **pilną poradę w ramach NHS**.

Jeśli objawy wywołane są przez opisane tutaj leczenie, pacjent może potrzebować sterydów. Przez jakiś czas jego stan może być monitorowany w szpitalu.

Wpływ na mózg i rdzeń kręgowy

Opisane tutaj leczenie może wywierać wpływ na mózg, wyściółkę mózgu i rdzeń kręgowy. Nie jest to częsty skutek uboczny, ale może mieć poważne konsekwencje. Należy natychmiast skontaktować się z lekarzem, jeśli podczas leczenia lub po jego zakończeniu pacjent:

- ma sztywną szyję,
- ma ból głowy,
- ma gorączkę lub dreszcze,
- wymiotuje,
- ma wrażliwe na światło oczy,
- jest zdezorientowany lub senny.

Jeśli objawy wywołane są przez opisane tutaj leczenie, pacjent może potrzebować sterydów lub powinien być monitorowany przez jakiś czas w szpitalu. Takie objawy mogą być także wynikiem innych chorób, ale ważne jest, aby zgłosić się na badanie do lekarza.

Uczucie zmęczenia

Uczucie zmęczenia jest częstym skutkiem ubocznym opisanego tutaj leczenia. Czasami jest jednak również oznaką, że terapia wpływa na poziom hormonów lub nerwy. Może to wymagać leczenia.

W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregokolwiek z poniższych objawów należy natychmiast skontaktować się z lekarzem:

- pogłębiające się uczucie zmęczenia,
- osłabienie lub dreszcze.

W razie odczuwania senności nie należy prowadzić pojazdów ani używać maszyn.

Uczucie słabości, drętwienia i mrowienia

Opisane tutaj leczenie może wpływać na układ nerwowy. Nie jest to często występujący skutek, ale może mieć poważne konsekwencje, jeśli nie będzie leczony. Na początku mogą mieć one łagodną postać. W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregokolwiek z poniższych objawów należy natychmiast skontaktować się z lekarzem:

- kłopoty z zapinaniem guzików lub wykonywaniem innych precyzyjnych zadań,
- uczucie słabości, drętwienia lub mrowienia w rękach, nogach lub twarzy,
- bóle głowy,
- niewyjaśniony ból w innych częściach ciała.

W takiej sytuacji pacjent może być zmuszony przyjmować sterydy i inne leki.

Zaburzenia widzenia

Opisane tutaj leczenie może wpływać na oczy i wzrok. W razie wystąpienia podczas leczenia lub po jego zakończeniu któregokolwiek z poniższych objawów należy natychmiast skontaktować się z lekarzem:

- ból lub obrzęk oczu,
- wrażliwość oczu na światło,
- zmiany widzenia.

W takiej sytuacji pacjent może być zmuszony przyjmować sterydy lub inne leki. Może także musieć poddać się badaniu okulistycznemu.

Nudności

Przyjmowanie opisanego tutaj leku może wywoływać nudności. Lekarz przepisze leki przeciwwymiotne, aby zapobiec objawom lub je ograniczyć. Leki te należy przyjmować ściśle według zaleceń pielęgniarki lub farmaceuty. Łatwiej jest zapobiegać nudnościom niż je leczyć.

W przypadku nudności należy pić płyny małymi łykami i często spożywać niewielkie porcje jedzenia. Jeśli w dalszym ciągu pacjent odczuwa nudności lub wymiotuje częściej niż raz na 24 godziny, należy jak najszybciej skontaktować się ze szpitalem. Personel medyczny udzieli porady i może przepisać inny lek przeciwwymiotny, który będzie skuteczniejszy.

Brak apetytu

Leczenie tym lekiem może mieć wpływ na apetyt. Nie należy martwić się w przypadku utraty apetytu trwającej jeden lub dwa dni. Jeśli jednak apetyt nie wróci po kilku dniach lub pacjent chudnie, należy powiedzieć o tym pielęgniarce lub dietetykowi. Mogą oni udzielić porad w tym zakresie, np. zalecić pacjentowi przyjmowanie suplementów diety lub napojów albo zasugerować zmianę diety lub zwyczajów żywieniowych.

Bóle głowy

Opisane tu leczenie może wywoływać bóle głowy. W przypadku wystąpienia bólu głowy należy poinformować o tym lekarza. Może on podać środki przeciwbólowe.

Inne możliwe skutki uboczne

Anemia (niski poziom krwinek czerwonych)

Opisane tutaj leczenie może zmniejszyć liczbę krwinek czerwonych. Krwinki czerwone transportują tlen po całym organizmie. Jeżeli liczba krwinek czerwonych jest niska, nazywa się to niedokrwistością (anemią). W takiej sytuacji mogą wystąpić objawy takie jak:

- bladość skóry,
- brak energii,
- duszności,
- zawroty głowy.

W przypadku wystąpienia tych objawów należy poinformować o nich lekarza lub pielęgniarkę.

W razie znacznej anemii może zaistnieć potrzeba podania kroplówki uzupełniającej poziom krwinek czerwonych. Nazywa się to transfuzją krwi.

Ból jamy ustnej i gardła

Przyjmowanie opisanego tutaj leku może wywołać ból jamy ustnej i gardła. U pacjenta mogą się także pojawić owrzodzenia jamy ustnej. Może to spowodować zwiększoną podatność na infekcje jamy ustnej lub gardła. Zęby lub protezy należy myć miękką szczoteczką rano i wieczorem oraz po posiłkach.

W razie bólu jamy ustnej lub gardła należy:

- powiedzieć o tym pielęgniarce lub lekarzowi – mogą oni zalecić płyn do płukania jamy ustnej lub odpowiednie leki,
- pić dużo płynów,
- unikać alkoholu, tytoniu i pokarmów, które mogą podrażniać jamę ustną.

W niektórych przypadkach ssanie kostek lodu może pomóc złagodzić ból jamy ustnej lub gardła. Nie należy jednak ssać lodu w przypadku korzystania z radioterapii obejmującej głowę lub szyję. Może to wywołać obrażenia.

Suchość w ustach

U pacjenta może wystąpić suchość w ustach. Należy pić dużo płynów i dodawać sosy do posiłków, aby zapewnić odpowiednie nawilżenie jamy ustnej. W przypadku suchych warg zaleca się używanie balsamu lub wazeliny do ust.

Zaparcia

Opisana tutaj metoda leczenia może wywoływać zaparcia. Zaparcie oznacza niemożność oddawania stolca tak często, jak zwykle. Czynność ta może być trudna lub bolesna. Oto kilka rad, które mogą pomóc:

- Należy pić co najmniej 2 litry (3½ pinty) płynów dziennie.
- Należy jeść produkty spożywcze zawierające duże ilości błonnika, takie jak owoce, warzywa i chleb pełnoziarnisty.
- Należy regularnie wykonywać niezbyt forsowne ćwiczenia fizyczne, takie jak krótkie spacerowanie.

W przypadku zaparcia należy poprosić personel szpitalny o poradę. Aby pomóc, lekarz może przepisać środki przeczyszczające.

Obrzęk węzłów chłonnych

Niwolumab może powodować puchnięcie węzłów chłonnych. Należy zgłosić się do lekarza, jeśli pojawią się jakiegokolwiek nowe grudki w szyi, pod pachami lub w pachwinach.

Wysokie ciśnienie krwi

Wszelkie problemy z ciśnieniem krwi należy zgłosić lekarzowi lub pielęgniarce. Podczas leczenia pielęgniarka będzie kontrolować ciśnienie krwi pacjentki. W przypadku wystąpienia jakiegokolwiek bólu głowy należy ją o tym poinformować.

Gorączka

Podczas przyjmowania niwolumabu może wystąpić gorączka lub dreszcze. Jeśli pojawią się takie objawy, należy zgłosić je lekarzowi lub pielęgniarce.

Gromadzenie się płynów

Pacjent może przybrać na wadze albo mieć opuchniętą twarz, kostki lub nogi. Zazwyczaj stan ten powoli ustępuje po zakończeniu leczenia. Lekarz może przepisać leki, które pomogą zmniejszyć obrzęk.

Wypadanie włosów

Włosy mogą się przerzedzić. Ich całkowita utrata jest jednak mało prawdopodobna. Pielęgniarka udzieli porad na temat radzenia sobie z wypadaniem włosów.

Rzadziej występujące skutki uboczne

Niski poziom krwinek białych

Opisane tutaj leczenie może zmniejszyć liczbę krwinek białych. Komórki te zwalczają infekcje. Wszelkie objawy infekcji należy zgłosić lekarzowi lub pielęgniarce. Należą do nich:

- kaszel,
- ból gardła,
- biegunka,
- potrzeba częstego oddawania moczu.

Należy natychmiast skontaktować się z lekarzem lub szpitalem, jeśli:

- temperatura ciała pacjenta przekroczyła 37,5°C (99,5°F),
- pacjent nagle poczuł się źle, nawet mając prawidłową temperaturę ciała,

Sinienie i krwawienie

Opisane tutaj leczenie może prowadzić do zmniejszenia liczby płytek krwi. Płytki krwi to komórki, które biorą udział w krzepnięciu krwi. Jeśli z nieznannej przyczyny pojawiły się siniaki lub krwawienie, należy skonsultować się z lekarzem. Mamy tu na myśli np.:

- krwawienie z nosa,
- krwawienie z dziąseł,
- niewielkie czerwone lub fioletowe plamki na skórze, które mogą przypominać wysypkę.

Niektóre osoby mogą potrzebować dodatkowych płytek krwi. Ich podanie nazywane jest transfuzją lub przetoczeniem płytek krwi.

Inne informacje

Ryzyko wystąpienia zakrzepu

Nowotwór i niektóre leki przeciwnowotworowe mogą zwiększać ryzyko wystąpienia zakrzepu. Objawy zakrzepu to między innymi:

- pulsujący ból, zaczerwienienie lub opuchlizna nogi albo ramienia,
- nagły atak duszności lub kaszlu,
- ostry ból w klatce piersiowej, który może pogarszać się, gdy pacjent kaszle lub bierze głęboki wdech.

W razie wystąpienia któregośkolwiek z wyżej wymienionych objawów należy natychmiast skontaktować się ze szpitalem, dzwoniąc pod otrzymany całodobowy numer telefonu. Jeśli nie można połączyć się z lekarzem, należy zadzwonić pod numer **111**, pod którym można uzyskać **pilną poradę w ramach NHS**. Zakrzepy są groźne, jednak lekarz może przepisać leki rozrzedzające krew (antykoagulanty). Lekarz lub pielęgniarka może udzielić więcej informacji na ten temat.

Można obniżyć ryzyko powstania zakrzepu poprzez:

- utrzymywanie aktywności fizycznej podczas terapii,
- picie dużej ilości płynów, szczególnie wody.

W celu zapobieżenia zakrzepom podaje się czasem antykoagulanty.

Inne leki

Niektóre leki mogą wpływać na działanie opisanej tutaj terapii lub być dla pacjenta szkodliwe w trakcie jej stosowania. Należy zawsze powiedzieć onkologowi o wszystkich lekach, które pacjent przyjmuje lub planuje przyjmować, w tym:

- lekach przepisanych przez lekarza,
- lekach kupowanych bez recepty w aptece lub innym sklepie,
- witaminach, lekach ziołowych i uzupełniających formach leczenia.

Należy poinformować innych lekarzy, farmaceutów i dentystów, którzy przepisują lub podają pacjentowi leki, że przyjmuje on terapię przeciwnowotworową opisaną w tej broszurze.

Na stronie elektronicznego Kompendium leków (eMC) można znaleźć więcej informacji na temat tej terapii.

Szczepienia

Szczepienia mogą zmniejszyć ryzyko wystąpienia niektórych zakażeń. Lekarz lub pielęgniarka może porozmawiać z pacjentem o szczepieniach.

Lekarze zazwyczaj zalecają, aby osoby cierpiące na nowotwór zaszczepiły się przeciwko grypie i koronawirusowi (COVID-19). Są to szczepionki inaktywowane, które mogą pomóc w zmniejszeniu ryzyka zakażenia. Osoby z osłabionym układem odpornościowym mogą je otrzymać, ponieważ nie są to szczepionki żywe.

Jeśli układ odpornościowy jest słaby, należy unikać szczepionek żywych. Jest to spowodowane tym, że mogą one wywołać złe samopoczucie. Szczepionki żywe zawierają bardzo słabą wersję choroby, przeciwko której są podawane. Więcej informacji na temat szczepionek żywych i inaktywowanych może udzielić lekarz onkolog lub lekarz pierwszego kontaktu.

Antykoncepcja

W trakcie leczenia i przez co najmniej 5 miesięcy po jego zakończeniu należy powstrzymać się od stosunków seksualnych, których celem jest poczęcie dziecka. Leki chemioterapeutyczne mogą uszkodzić rozwijający się płód. Ważne jest, aby podczas leczenia i przez jakiś czas po jego zakończeniu stosować antykoncepcję. Lekarz, pielęgniarka lub farmaceuta może udzielić więcej informacji na ten temat.

Karmienie piersią

Zaleca się nie karmić piersią podczas opisanej tutaj terapii oraz przez pewien czas po jej zakończeniu. Jest to spowodowane faktem, iż leki mogą przedostać się do organizmu dziecka z mlekiem matki.

Lekarz lub pielęgniarka może udzielić więcej informacji na ten temat.

Płodność

Niektóre leki przeciwnowotworowe mogą wpływać na możliwość zajścia w ciążę lub zapłodnienia. W razie zaniepokojenia tym faktem należy porozmawiać o tym z lekarzem przed rozpoczęciem leczenia.

Leczenie z przyczyn nienowotworowych i leczenie stomatologiczne

W razie potrzeby uzyskania pomocy lekarskiej z powodów niezwiązanych z nowotworem należy zawsze poinformować lekarza i pielęgniarkę, że jest się objętym leczeniem przeciwnowotworowym. Należy okazać im kartę ostrzegawczą pacjenta. Należy podać dane kontaktowe onkologa prowadzącego, aby personel medyczny mógł się z nim skonsultować.

Jeśli potrzebne jest leczenie dentystyczne, należy porozmawiać z onkologiem lub pielęgniarką. Zawsze należy poinformować stomatologa o przyjmowanym leczeniu przeciwnowotworowym.

Właściwa opieka i wsparcie dla pacjenta

Jeśli pacjent ma nowotwór i nie mówi po angielsku, może się obawiać, że to wpłynie na jego leczenie i opiekę. Zespół opieki zdrowotnej powinien jednak zaoferować każdemu pacjentowi poziom opieki i wsparcia oraz informacje, które spełniają jego potrzeby.

Wiemy, że czasami ludzie mogą doświadczać dodatkowych trudności, próbując uzyskać właściwe wsparcie. Na przykład jeśli ktoś pracuje zawodowo lub ma rodzinę, może być mu trudno znaleźć czas, aby zgłaszać się na wizyty w szpitalu. Może także martwić się o pieniądze i koszty dojazdu. Wszystko to może wywoływać stres i można nie wiedzieć, jak sobie z tym poradzić.

Pomoc jest jednak dostępna. Nasza telefoniczna linia wsparcia może zaoferować w języku pacjenta poradę dotyczącą takiej sytuacji. Można porozmawiać z pielęgniarkami, doradcami finansowymi, doradcami zajmującymi się świadczeniami społecznymi czy pracą zawodową. Osobom z nowotworami oferujemy także dotacje od fundacji Macmillan. Są to jednorazowe kwoty pieniędzy, które można przeznaczyć na takie wydatki, jak parking szpitalny, przejazdy, opiekę nad dziećmi czy rachunki za ogrzewanie.

Możliwość rozmowy z organizacją Macmillan w swoim języku ojczystym

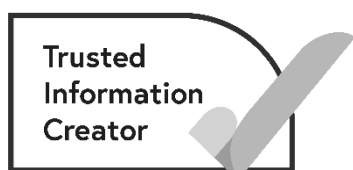
Można zadzwonić do organizacji Macmillan pod bezpłatny numer **0808 808 00 00** i porozmawiać z nami w swoim języku ojczystym za pośrednictwem tłumacza. Pacjent może porozmawiać z nami o swoich obawach i kwestiach medycznych. Po uzyskaniu połączenia telefonicznego wystarczy powiedzieć po angielsku nazwę swojego języka. Nasza infolinia jest czynna 7 dni w tygodniu w godzinach od 8:00 do 20:00.

Ostatnia edycja tekstu: październik 2021 r.

Następna zaplanowana edycja tekstu: kwiecień 2024 r.

© Macmillan Cancer Support 2022 – organizacja charytatywna zarejestrowana w Anglii i Walii (261017), Szkocji (SC039907) oraz na Wyspie Man (604), działająca także w Irlandii Północnej. Spółka z odpowiedzialnością ograniczoną do wysokości gwarancji, zarejestrowana w Anglii i Walii pod numerem 2400969. Numer rejestracyjny spółki na Wyspie Man: 4694F. Adres siedziby: 89 Albert Embankment, London, SE1 7UQ. Numer VAT: 668265007

Dokładamy wszelkich starań, aby przekazywane przez nas informacje były dokładne i aktualne, jednak nie mogą one zastąpić specjalistycznej porady lekarskiej udzielonej konkretnemu pacjentowi. W zakresie dopuszczonym przez prawo organizacja Macmillan nie ponosi odpowiedzialności w związku z wykorzystaniem informacji zawartych w niniejszej publikacji, informacji od osób trzecich ani informacji zawartych na podanych stronach internetowych lub do których przedstawiono odnośniki.

Patient Information Forum